

70

7

La Barretina !..

Acte unich.

N

1877.

Bibay

W

W

W

W

W

W

W

W

W

La Barretina !..

Cuadro semi-serio y de costums locals veritables, escrit sense pretensions, per:

Rosendo Parquelis.

1840

Received of the Treasurer of the

City of New York the sum of

Five hundred dollars

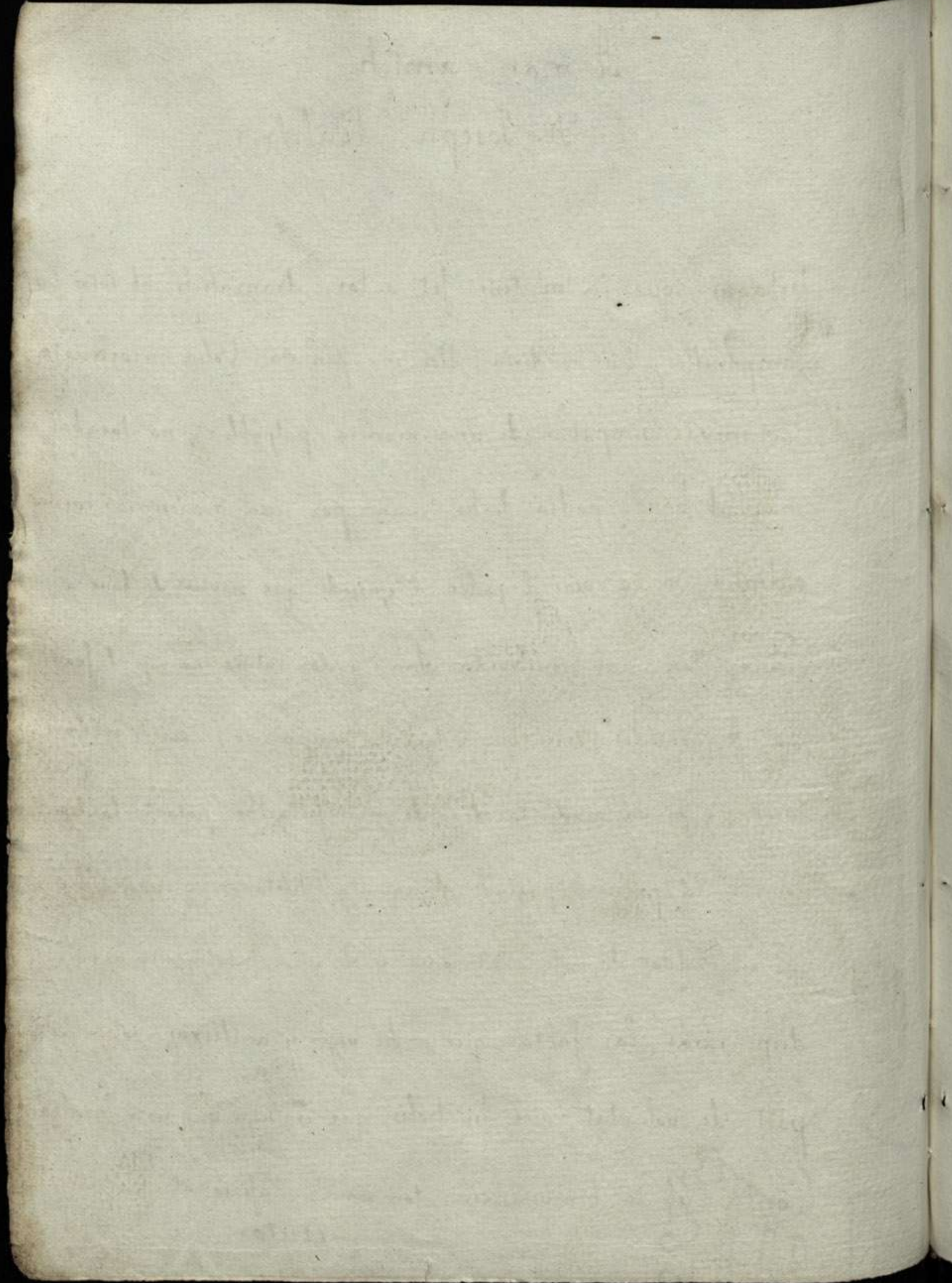
A mon amic

189

D. Joseph Baldris.

Vetaqui que ja 'm ténset autor dramàtic ab totas las campanillas. Qui ho diria! Nes una pensada. Volia mostrarte las mèvas simpatias de una manera palpable y no tocaba may ab aqué podia ferho, cuan per una rarissima coincidencia 'm va' veni 'l poder l'episodi que serveix de base a aqueixa tan mal construïda obra y donantme un cop al front com Arquimides (sense que valgui la comparació) vaig cridar: Eureka, y 'm va' acudí la idea de manifestarho posant lo teu nom a la primera pàgina d'aquesta historica guerra. Tu que estàs dotat de molt sentit comú y de una inteligencia no vulgar dispensaràs las faltas que m'hi vegis y aculliràs sols la part de voluntat que hi trobis que es segur que serà molta. Cónsta ab ta benevolencia ton amic l'aficionat

Autor.

Personas.

-

Carolina.

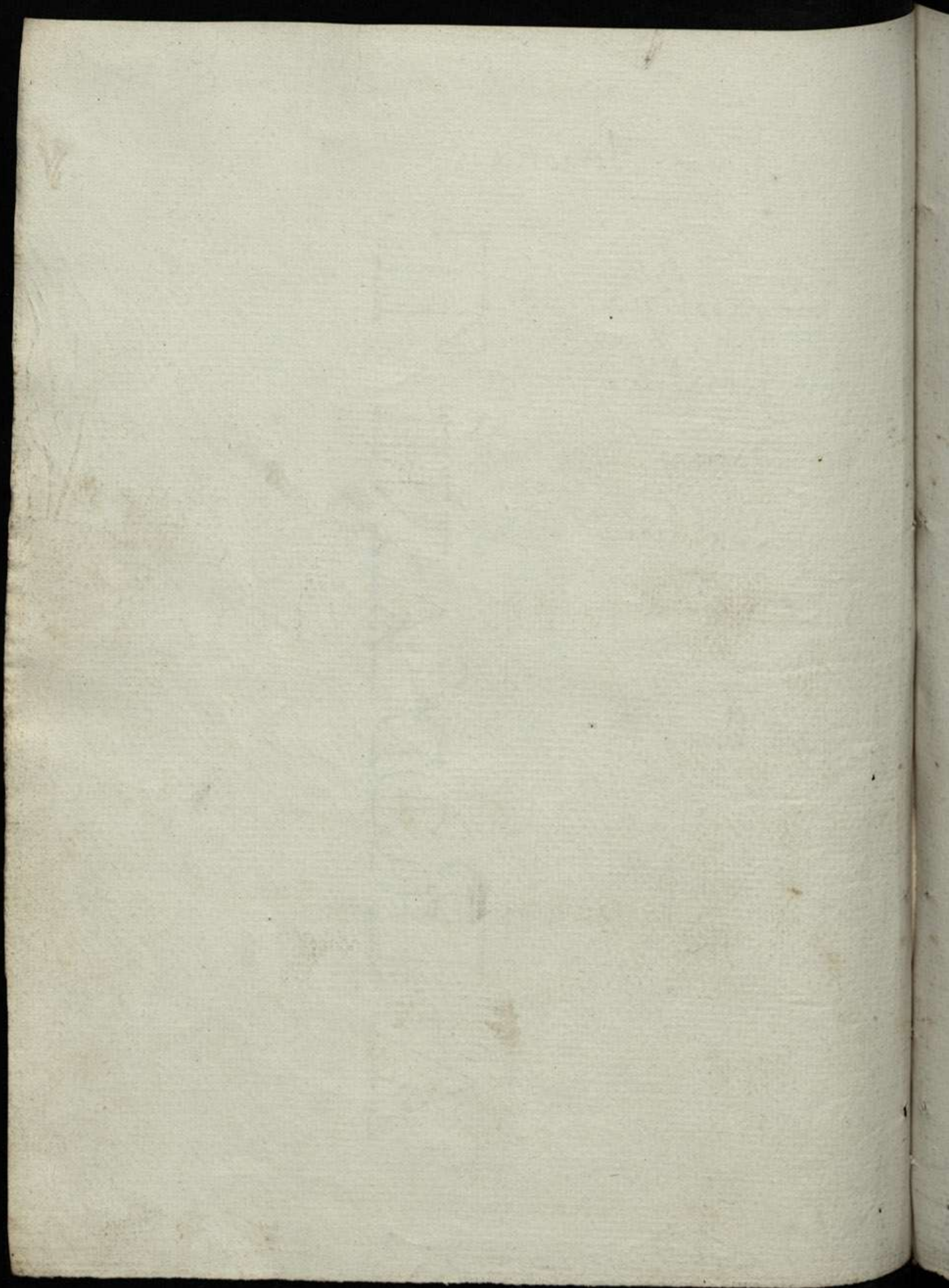
Rosalía.

Tomás

Baldiri.

Enrich.

- La acció' en el Poble nou -

Acte únich.

Casa regular, mobles en bon estat. Portas al fondo y laterals, una finestra (que crech qu'es la del pòu,) a l'esquerra, y un balcó (que diuhen que treu al carrer) a la part dreta.) Com accessori especial; un armari de robas al costat de la

porta del fondo y cadiras.

Escena 1.

Tomás. Carolina.

(El primer ab mànega de cami-

sa corrent d'un canto al altre

per acabar-se de mudá.)

To. Dom la corbata vermella...

la jaixa... Au, Carolina!

Espoliam la barretina

y arreglam la roba vella.

Ca. Mare de Deu quins afany.

To. Y es clá, si 'l ball ja 's comença.

Ca. Be! Pero home de Deu, pensa

qu'has cumplert 'ls cincuenta anys
 y que aixó a la teva edat
 indica mol poch judici
 aquet corre, aquet desfici,
 aquet ana atolondrat...

que sembla que a temps no hi sigas.

To. Be, bueno, bueno; ja has dit.

Donc me'n vaig y veí al llit.

Ca. Si: y digas tu boja, digas!

Vaya un fetje de rejada,
 may per re del mon t'apuras,
 carat, ab vuit criaturas

y je tal calaverada.

Ana' com un petrimetra

d'aquets que 'l cap sempre 'ls frisa
 ab maniga de camisa

yo. y barretina, y...
Essetra.

Suprimeix tantas cançons,
tanca la porta, y...

(S'ha acabat de pluri y marxant
li diu:)

Adios.

(Procurem a' toca' 'l dos
que no 'ns busquin mes raions.)

Ca.

(Plorican.)

Mentres que jo 'm quedo sola
y tu 't vas a' divertir.

yo.

(Tornant y ab carinyo.)

Oh, dona... vïnam aquí,
uns balls de tanta tabola
no 's prestan per 'na' ab abraços...

Ca. Meis la dona cuán se casa...

To. No, no, re; la dona a casa
perque solen passa' uns casos...

No vuy di que tu no siguis
lo suficient segura...

pero, qui asegura dura
y val meis que te'n estiguis.

To que soch home y no puch
pendre mal de cosas falsas
vaig per tot: com duch las calsas
arribo fins allá hont puch.

Aixó sí, se recordarme
del respecte que a tu 't dech.

Ca. Ay, sí, prou... prou que m'ho crech.

Oy quin un per respectarme!

To. Vaja adeu... adeu, salada.

(gentli quatre porturesas pero que no
ho fassi mana fort.)

Ca. Estigas! Jestas 'm fais
y no 'n sols fer! - Ja te 'n vas?

To. Y es clai, dona. (Qu'ei peuada.)

Ca. (Ah!... Potse si l'escarmento...

Quina idea!) Diverteixte,
al menos si surts cumpleixte
que d'aquet modo no ho sento
tant. Si acas vinguessis trist
'm doldria ab tot lo cor.

To. (Pobre! Que me 'n te d'amor!

Cor mei senzill no s'ha vist.)

Hi consent al fi, ma estrella?

Ca. Natural: si cuan tu vols...

Ets molt vell... pero ets tan dolb...

To. Oh, gracias, noble costella!

Ca. Y es clá. Viva l' home libre!

To. Y viva la dona bona,
y viva la meua dona
perque vol al home llibre.

Ca. Canta, balla, salta, riu,
pero no 'm manquis Tomás,
a' lo menos si te'n vas
de tot vuy que 'm tornis vie.

To. Confia.

Ca. Qui m ho assegura?

To. En Tomás que may menteix.

Escena 2.

Dit - Daldiri - Rosalia.

(Daldiri surt vestit del mateix modo

que va' Tomás, això és, barretina

vermella, corbata id. ab mànega de ca-

misa, faixa y pantalón negre ab bo-

tina, però sent com es jeperut

(s'ha de presentá ridiculment.)

Bal. Bona nit. Que ho apareix

(Cuadrante.)

avuy la méva figura?...

Ca. Magnífica...

To. Bé, Daldiri.

Bal. Jaig tropa?

To. Si, noy.

Ro. Babau.

Bal. Que vols di que no m'escou?

Ro. Vaja, ves, ves, ves pastiri.

Bal. Vaig decidit per balla' -
 y ja cal que m'acompanyis,
 si, Tomás, si, y no t'estranyis
 si m veus encara brinca!

Ro. Tanasi !. Vei, home, veis...
 Que no veus que ara ja grillas ?..

Bal. Es que per je' tercerillas
 com jo no n'hi hagut cap mei.
 Cuant corriam ab en Lau...
 allo' si qu'era una gloria!
 Jo me'n duya la victoria
 pels punts a cada sarau.
 Jo ballaba ab la Tuyetas,
 una mossa petitona...
 garbada... pero mei mona!
 Que'n valia de penetas!

La colla a' mi 'm deya en "Rufa"
"Daldufa" a' n'ella li deyan...
Y encara 'ls amichs no 'ns veyan...
Viva en Rufa y la Daldufa!
'els porabam a' ballá;
tot 'ls miradós nosatros:
hasta paraban 'ls otros
per poguer nos contemplá.
Y entre 'ls crits de "Olé, olé!"
viva la sal y 'l vinagre
au Rufa que aixó no es agre,
alsa Rufa que va' bé!
Que duri! au, que s'acaba!
apa, tet, que téns la palma,
no t'aturis, corra! alma!
'M daban alas, volaba!

Y 'l ball que hi va' habe' la Reyna
va di' mentres 'ns miraba:

"Qui baila cuan la grebada
es de tots la mecor eyna."

To. Aixi mateix ho va' di'?

Bal. Ni més ni menos.

Ro. Babau.

Bal. Ho podeu pregunta' a 'n dau
qu'ell be' diu qu'ho va' senti.
Pero aném sen que ja es tart.

To. Aném sen pues, p' us ho dit.

Bal. Prendas, tingueu bona nit...

Ca. Penja robas, deu vos quart.

Escena 2.

Carolina. Rosalia.

Ca. Jo ho veus, 'ls homes se'n van
y 'ns deixan solas. Quins caps!
tan vells y tanta fal-lera
d'ana' ab bromas y sarcas.

Ro. 'L meu ja passa de mida,
me'n faig creus, quin delirá.
Perque en fi, vellot com es
y a més de vellot, tarat,
ni' comprench, quina es la dona
que vulga ballarhi un ball.
No es home vistós per res.

Ca. Pero té una qualitat
que 'l recomana y l'abona
y es la de se' mol honrat.

Ro. Aixó sí.

Ca. Pues no 's rebaixa
cap dona ballanths un ball.

Ro. Bé, rebaixarse no ho dich,
pero podrian trobá
aquestas mateixas donas
un juvenet elegant,
y ball per ball, preferible
es, que no un home casat.

Ca. Que poch estimas, minyona!

Ro. Cuasi no t'ho puch negá...
No 't pensis... ja 'ns fem caricias,
ja 'm diu ell de 'n tan en tan
alguna paraula dolça
que jo prenh ab serietat,
pero, iabs? no 'ns entra gayre,
es amor superficial.

'No estimem... com diré'?

'no estimem... així, sabs'?

Ca. Be, si... us estimeu tal com...

com s'estiman gos y gat.

Unfelis amor que porta

plor, pesars y desengany.

Ro. Cregas que si jo podia

a' tot hom aconsella'

als joves que ab vells se casan

y noyas en especial,

'ls diria: antes de ferho

tireu vos de cap a' mar.

Si t' vol, fe' un vestit de moda,

ell com ja d' aixó ha passat,

ab tot troba puns y ganxo

y 'l vestit va a' can Piñaus.

Si a l'us del dia 't pentina,
 ell d'un gust mol oposat
 refunfunya y 't mareja
 hasta que te 'l treus del cap.

Si

Si per sort vas al teatro,
 ell el seu temps recordant
 sols al Odeon vol portarte
 agradante 'l principal.

Si

Si a passeig surtiu un dia
 ell com no pot camina
 't fa seure tot lo dia
 sota d'un arbre o un banch.

Y si vols menja escudella
 ell vol sopa y sopa d'all
 y si vols l'arros mitj cuit
 ell vol l'arros ben cubat,

No

No

~~y si vols anar a peu~~

~~ell per punt se'n va a caball,~~

~~y si t miras a n'un jove,~~

~~crida porque l'has mirat~~ No

No

~~y si un jove t mira a tu~~

~~crida més per acabá~~

jenit jove y jenit vell

son tan de tot oposats

qu'és el disbarat més gros

uni lo foc ab lo glaís,

la vida unirla ab la mort

I a veus tu si es disbarat!

Pero sembla qu'estàs triita.

Ay tonta, porque ell se'n va

t poras tant cabilora?

To voldria que ni un quart

199
el meu home fos a casa.

Ca. Sabi que pensaba?

Ro. Veyam.

Potsi alguna de las tevas.

Ca. Y la vaig a executar.

(En això obra l'armari y comença

a treure roba negra.)

Ro. Be, pero contam al menos...

Ca. Molt senzill, que vaig al ball
y que 'l dono una sorpresa.

Ro. Mes com, si 't coneixerán? -

Ca. Oh, cá!... Vestida de bruixa
ja 'm poden veni al detrás.

Ro. Pero vaja una ocurrencia.

Ca. Res, vuy veure lo que fan
y vuy veure si 'l de casa

l' deixó avuy embruixat.

Ro. Empresa ben arriscada.

Ca. Ves que ve' puguin notá...

perque si acás oloraban...

Táram bé...

Ro. Dona, aixó ray.

Ajá! Net aquí una bruixa.

Ca. Ja está? Pósam polvo... 'ls guants...

negres... aquí son... Que bé,

ni que ho tingueri preparat.

Ro. Y vols di que ho farás serio?...

Ca. Y tan serio y tant formal

que si re li atrapo 't juro

que de mi no 's queixará.

Ja estich: la máscara falta.

Ah! aquí!...

200

Ro. Ningú 's creurá...

Ca. Ara ab tot 'm convindria
que no marxessis; si acàs
sentissis obri la porta
de baix, desseguit te 'n vés,
tanca bé la porta y deixas
a sòta mateix la clau
qu'és del modo que 'l meu home
sempre ~~de costuma~~ ^{deixa} ~~deixa~~ ^{trova}
fini llavors quedas soleta.

Ro. (Poch sabs el favor que 'm fas!

Sembla que 'l destino ho porta.

110 Ay Enrich! sort tens y gran.)

Ca. Adios.

Ro. Que Deu protejeixi
tan atrevidissim pas.

Ca. Ay d'ells si en res 'ls trobo!

Ro. Es bronca 'l meu sens pietat.

Ca. Creume noya que cuan vinga
vindrà ben esbroncallat.

(Se'n va.)

Escena 4.

Rosalia.

(Tanca primé la porta, 'l balcó

obert.)

Ay! 'm sembla que respiro...

Tota sola al fi, que bé!

Avuy trobo aquet retiro

meu alegre, y fins suspiro

de incomprendible plaher.

Llegim la carta preciosa
que he rebut 'l demati.

Quina lletra mes hermosa!

Es en vers. Sen amorosa

es clai que te de se aixi.

"Rosalia: imatge pura
de candor y de innocencia:
hermosissima criatura...

si ab ve estimas ma ventura,
de escoltarme ten paciencia.

Ja' temps que 'l cor trossejat
tinch ~~pell~~ tois desdenys, ingrata.

Y si acas no m'he tirat

de cap al mar, haura' estat

perque he cregut que no mata.

Si Perque dixia com es dixi

Si

Si
y l'amor no vol ferme us
ja haurias sentit a' di
qu'era l' Enrich llop mari
o cranch de roca, o be llus...

Tal es l'amor que alimento
sense esperansa en el cor,

Si
y lo que jo per tu sento
sols o tocantho o veyentho

pots saberho, angel d'amor.

Cedeixme l'amor que ansio
perque la vida ho demana...

Si
Totas las nits t' somio.

Tots los dias desvario

y perdo l' humor y gana.

Contesta seni dilacions

per calma prest mon fatich.

No matis mas ilusions!
 A las deu sota 'ls balcon
 espera sa mort: 'L Enrich."
 Cent cops avuy l' he llegida
 y de llegirla no 'm canio...

Ay, si 'm sembla fins mentida
 que siga jo per sa vida
 lo que canta aquell romanso
 de Abelardo y Eloisa...
 D'un jove dixi se estimada...
 Seria jo tant felissa...

Pero en el deber sumissa
 dech pensar que soch casada...
 que l' amor que sollicita
 l' honor que 'l negui aconsella...
 encara que 'l cor no ho medita...

(Tocan las deu de can Tuncadella.)

Ah, las deu! Ja de la cita...

es l' hora... fatal estrella!

Que faig? 'L cap se me'n vá...

Sento que 'l cor vol y dol...

Es caballé... y no voldrá...

Si li nego... sufrirá.

Ah! no puch, l' honor no ho vol.

(Corra per tanca 'l balcó y al mo-

ment se sent de baix la veu d' Enrich

al mateix temps que cau un

paquet tirat de baix a l'escena

que conté faixa, barretina y es-

pardenyas.)

Escena 5.

Enrich - Rosalia.

En.

(De baix.)

Rosalia!

Ro.

(Retrocedint espantada.)

Ja es aquí!

En. Pujo pel balcó...

Ro.

No, Enrich!

En. Enrich de calma' tant fatich,
que 't vegi y ja puch mori.

(Aparix sobre 'l balcó y salta.)

Ro. Enrich! tal atreviment...

En. L meu amor que m' assedia.

(Pausa curta; ella anonadada.)

Vetaqui un pas de comedia
dels que agradan a la gent.

Ro. La faixa y la barretina!

(Recullinths y posanths sobre una

radira.)

En. Al ball me 'n haguera anat
si m'haguessis enganyat;
antes que 'l ball ets tu, nina.

Ro. Calla, Enrich, tremolo tota
al pensar que sols estem.

En. Es mes just que tremolem
el dia que algun ho nota.

Ro. Oh, per Deu! no vingas mes,
si algu, algun cop hi trobava...

En. Sabia que sola estabas
perque he vist sorti 'li demes-

Ro. Pero no puch explicarme
perque dóns tal pas per mi.

En. Per l' amor que tinch aquí
pel joch que vol devorar-me,
Ingrata! Jéi tu memoria
y repassa bé si gosas
las páginas amorosas
de ta ja passada historia,
recórdat de cuant ballabam
lo que 'ls dos 'ns prometiam,
recórdat lo que sentiam,
recórdat lo que pensabam;
recordat que jo per tu
deixaba lo bo y milló
ab la plena convicció
que com tu no habia ningú. --

Y ademés, sens cap recort...
escóltam ara, sols ara...

Si y si creus y veus, repara
la immensitat de mon cor.

Lui l'amor que insensat crió
pot di que no siga gran!

Sempre de dia pensant.-

Si Sempre ab ell de nit somio.

Cuan algun cop brassejante

pe'l carré 't miro monona,

'l cor meu tals trips traps doña

que 'm quedo immovil mirante.

Si Y cuant per devant de collas

de jovent passas y 't tiran

requiebros o massa 't miran

Si fins 'm vénen pessigollas.

Que compon l'amor qu'escrivien
 en comedias y novelas
 ab el meu? son bagatelas
 per mi tot lo qu'alli's diuen.

Puig t'estimo Rosalia
 molt mei que a n'a la rosada
 la floreta enamorada,
 molt mei que la mar bravia
 son assients d'or y plata,
 molt mei que 'l cel las estrellas,
 molt mes, molt, molt mes qu'ellas,
 molt, moltissim mei, ingrata!

(Que aumenti per graus la entonació
 comico-dramática.)

Ro. Ah! si aixó fos cert, Enrich,
 hi ab las vivissimas tintas

Si

ab que tú ton amor pintas
el vejei jo un jorn, no dich
que rendida a'n'als teus braços
caigueri per lo apassionada...

Si

pero si que enamorada
unida ab dulcissims llarsos
guardaria ton recort
eternament aqui dins

Si

com guardan 'ls querubims
l'ecels trono del Senyor.

En.

(Ay, que palla! La xicota
's coneix qu'ha llegit mol...)

Ro.

L meu cor ansia ... vol...
vol estima.

En.

(Ja desbota.)

Ro.

La meua imaginació

un amant com tu ha somiat,
 pero franch, noble y honrat,
 no malvat y seductó...

En. (Ay, ay! com s'encarrila.)

Pot suposá... la pureza
 de mon cor... la senzillesa...

Estígas per xo tranquila.

Puig ni l'aigua cristallina
 quan al cristall 's compara
 no es tan pura ni tan clara
 com la passió que 'm domina.

~~Je's la prova mei grandiosa~~ Si

~~per prova' aquesta pureza.~~

~~Si no hi ha la senzillesa~~ Si

~~que 't dich, deté'stam, hermosa.~~

~~Mei si despres de provar~~

y de provar qu'ei tant pura
segueixes en mi tant dura
'm tiro de cap al mar.

Ro.
No
No

Ah, no, no! perque jo noto
que també un amor intens
't tinc, y que 'ls pensaments
que aquí guardo, avuy desboto.

'L teu llenguatge 'm fascina
per lo gran... per lo ardori...

(Se sent soroll de dins.)

Ah! obran baix... Toca 'l dos...
deu puja la Carolina.

En. Adios... Si tancan a baix..

Trucan...

Nat.^a

No es ella - Callem.

Nat.

(De dins.)

Carolina!

Ro. Que sento! Probem.

(Apaga 'l llum y posant a' Enrich

ab un costó d'escena y ella al fons.

a la porta.)

Olcuro

En. Nada, ja soch al calaix.

Escena 6.

Dit. Naldiri.

Bal. (De dins.)

Carolina...

Ro. Qui demana?

Bal. En Naldiri que !t vol ucurer.

Ro. Perque?

Bal. Perque 'l de'ixis seure
y calmis aquesta gana

que ballant m'ha anat venint,
dantme un tallet de llomillo
y un xiquet de pa.

Ro. Ah pillo!

En. Mireu 'l mansot!

(Nient.)

Bal. Obrint

't contaré una coseta
que crech t'agradará mol...

Ro. Allà vaig. Ja vén, ben sol?

(Obra.)

Bal. Si; y tu' está, ben soleta?

Ro. No méi ab las criaturas
que dormen com a santets.

Bal. Y... la dona?

Ro. Porh ratet

Ja' qu'ha sortit; me' procuras
sabe' molt y ves 'm diu...

Bal. Jesús, que estai a las forcas...

Ro. Oh! es per mor de las moscas.

Bal. Acompányam.

(Aqui allarga las mans y tópa ab las
d' Enrich qu' esteny fort, aquest es-
clata a riure y 'l porta primer
terme.)

De que rius?

Ro. De que siguis tan tanoca.

Bal. Perque? (Quina má me' grossa.)

Ro. Perque per cualsevol cosa...

En. (Y com m' esteny 'l bajoca.)

Ro. Dos explana perque vén
y despues t' atiparé.

Dal. Ah, prou... promte t'ho dire.

Vinch... perque t'estimo, ho sents?
perque t'estimo d'un dia
que 't vaig veure escabellada.

En. (Y que l'hem ben agafada.)

Ro. Y la teva Rosalia!

Dal. Res m'importa. Per tu moro,
per tu ni menjo ni bech,
y estich magre, y estich sech
y estich rabios y fins ploro...
y si 'l seny y la salut
pensant en tu hi esgarrat
be' puch di que m'he tornat...

(No sabent que di per fe l'amor.)

pensañ ab tú, geperut.

Obra lina ls vermells llabis

per je' felis al Serret,
 mira que aquest Dalldiret
 a tos peus implora, acabis
 las amarguras terribles
 que tan temps per tu sofreix...
 que cada dia 'l gep creix
 y tots 'ls geps son temibles.
 y si tu no 't prens la pena
 de que jo calmar-me 'm pugua,
 prompte semblara' que duga
 a Montjuich sobre l'esquena.

Mira a' tos peus humillada **No**
 la pobre humanitat torta
No que a dintre de son cor porta **No**
 la passio mes gran y honrada
 Mira aquest que tantas glorias **No**

conquistan ha contestat,
al heroe mes afamat *No*
ab amor per las victorias,
No miral a' tos peus rendit,
miral per tu suspiran,
miral a' n' aqui mirant
a' las forcas y aturdit
No de tas mans la sua blancura
de tos peus lo bell contorn,
ton aire, que tira a' Dorn,
No ton parla', ta galanura,
tas gracias, tas dents... la boca!..

En. (Ay, ay! Y que fort m'apreta.)

(Pega estrabada y s' desfa' de las

mans d' ell y s' aparta mes, ell

torna a' estendre las mans y ara)

agafa las de Rosalia.)

Ro. Ay, y que dolí! ni un poeta.

En. (Ay, y que tóu! ni una coca.)

Bal. Y tan entusiasmada, Lina,
 'm té la téva hermosura
 que a tos peus posturat 't jura
 no estima dona divina
 en Naldiri, a ningú may...
 y aborri desde aquest dia
 a la lletja Rosalia.

Ro. Aburrirla? Dos té.

(Li dona una bofetada.)

Bal. Ay!

En. (Salva.)

Ro. Gran desvergonyit.

Bal. Pero Lina...

Ay

Ro. Arri depressa.

Bal. Pero dona...

Ro. Poca fressa

y toca 'l dos tot seguit

que en arriban en Tomàs

li explico tot de seguida.

Bal. Ay! no, per Deu! no; olvida,
Lineta, l'atrevit pas

que per l'amor que m'arbola
m'he arriscat a donar.

Penna, Lina, que demà
per una paraula sola
que tu diguessis, hi hauria
un mort o al menos ferit
y renyia tot seguit
ab la meua Novalia.

Ro. No diu qu'ei lletja?

Bal. Aixó sí.

Ro. No la traïexas?

Bal. Per tu.

Ro. Doncas té, y té! y a ningú
ho diràs sortint d'aquí.

(Repeteix 'ls bolets altre vegada, ell

s'esclama y rodan l'escena l'un

redera l'altre, acabant així.)

Bal. Ay, ay, ay, ay!

Ro. Mandolè!

En. (Anda.)

Bal. Pietat!

Ro. Jora...

Bal. Fujo.

En. (Si m'escapo may més pujo.)

No

No

Ro. Ze, te!

Bal. Y prou que no tornaré
perque m'has fet passa' l'fret,
y aquella gana que hi dut...
Prompte així de geperut
m'tornaria ben dret.

No
No
No
No m'agradat la joguina
y us juro a' fe de Baldiri
que vaig més calent qu'un ciri
del ball de la Narretina.

(Referintse als bolets. - Se'n va.)

Escena 7.

Rosalia. Enrich.

Ro. Ay, respiro!... l'anca a baix.

212
Ja es fora.

(Encén el llum altre cop.)

Claro

En. Que t'ou...

Ro. '7 juro...

En. Calla.. sent? un altre apuro.

Obran altre cop a baix.

Ro. (Corra al balco y mira.)

Ei ella.

En. La cosa es seria...

Ro. Vés.. corra.. 'M pert!

En. Ja comensas!

Ro. Juig! amagat. Ves que pensat!

En. Vaja, vaja una trageria.

Ro. Pujan... Ah! salta 'l balco!

En. Just.

(Corre y retrocedeix. Se sent el

Sereno cantà,)

No puch.

Ro. Y que t'espanta?

En. No ho sent? que 'l sereno canta
y passa per 'quí.

Ro. Oh! Senyo!

Ah! vina.

En. Com! l'armari.

Ro. Arréglat.

En. Pero...

Adieu

Ro. Adeu, noy.

(Se'n va y tanca 'l fondony deixa la
clau sota, ell pren el partit y
diu Si fante a dins.)

En. Si m'hi troban, a San Doy
'm portan per temerari.

Escena 8.

Tomás. Enrich dins l'armari.

(Tomás entra ab molt sigilo, mira

totas las portas.)

To. Sembla que tots 'ls de casa
 dormen fort com 'ls que... dormen.
 Sembla que no hi ha perill
 que 'm pugui senti la dona
 si faig puja' aquella màscara
 qu'he conquistat, y que a' fora
 m'espera perquè la fassi
 entra' aquí per una estona.
 Ah, senyors, crech que vosteis
 per xo no 'm badaràn boca

y la de casa jamay
per vostéis sabrá tal cosa.

Si sabia que algun día
ho haguis de sabé la propia
'ls juro a' fe de Tomás
que si'm pujava la mosca
al nas, a' n'el delincuenta

n'hi jugaba una de forta.

Ah! Cridem ara la bruixa.

Pst! pst! Entra. (Si esbalota
jo estich ben fresch. Com li he dit
que 'era solte', la xicota
's creura' qu' estich tot sol
y cridara' com per sola..)

Escena 9.

Dih. Carolina.

Ca.

(Va entrán tota tapada.)

No m'has jét esperá poch.

(Veu dissimulada.)

Zo. Pst! Parla ben baix que dorman.

En. (Sembla que 'm divertire'.)

Ca. Com, dorman? L'hem jeta bona.

No m'has dit qu'estabas sol?

En. Volia di sol de dona:

pers a' dins dormen company,

que si sentian la broma

voldrian...

Ca.

Be', que voldrian?

To. Res, voldriam se' de l'olla,
y per pura precaució
tancare' de tots las portas.

(Tanca totas las portas)

En. (M sembla que si s'acaba
la passada va' a se' bona.)

Ca. Per si estem sols.

To. Si... Juliana.

(No se' com se diu.)

En. (Tanoca.)

To. T'agrada la soletat?

T'agrada al costat d'un jove
respirat de l'amor pur
lo celestial aroma?

En. (Ay!.. si aixis comensas, digo,
al acaba' quina broma.)

Ca. M'agrada veure com sempre
sou tonto, y sou baboyas;
tota la nit al detras

'm veni perque quatre cosas
t'he dit que t'han agradat

aixis que hi entrat: ben pocas

veig qu'ab tu se'n necessitan *No*

puig ets mes fluix que las trocas

y tan t'afliexas, paisano *No*

que 'm sembla que poca cosa
bastaria per fer caurer

las ilusions qu'ara posas. *No*

Sabs tu qui soch, per ventura?

Pots creuret tu papa-morcas,

que no 't coneix, si t'segueixo

y de nit vinch ab tu a solas?

Tu no sabs qui soch, y creume
que jo a' tu 't conech de sobras.

To. Com te dius, máscara?

Ca. Amparo.

En. (Deura' se' amparo de pobres.)

To. Dono Amparo que al amparo
del amparo d'aquest home
a'n'aquet moment estás,
t'haig de di que cuán enrahona
sento un trich trach en el cor...

En. (Com 'ls que 'n capella posan.)

To. Ay! no sé que m'afiguro
que de la máscara a' sôta
hi veig uns ulls com estrellas,
una boqueta de rosa,
una rosa a' cada galta

y una... galta a' cada roia,
 ni xata ni nariguda,
 coló ni clara ni fosca,
 pestanyas de... terciopelo,
 y unas dents... com las de totas.

~~Digas tu si ab tals primors
 com comprench en ta persona **No**
 si putch olvida jamay
 los goigs sublims que m' doña
 lo tenirte aquí en mos braços,
 lo respirá el dols aroma **No**
 que d'aquet llabís de grana
 surt com essencia de roia.
 Y si cegát per bellesas
 que lo meu magí suposa **No**
 per tos peus m' arrastro imbécil~~

~~n no 'n fassís cap cas, xicota,~~

Ca.

(Nient.)

Q'explicas com el Diari.

En. (Sera' l' Vigilan; per jorà!)

To. M'estimas?

En.

(Ja entrem a' bordo.)

Ca. Ja ho sabras prompte, mol prompte.

Ara me 'n vaig.

To.

No, detúrat.

Ca. No puch.

To.

Perqué?

Ca.

Perque jóra

m'ausencia notada y...

Adéu.

To.

Antes lo teu rostre

tinch de veurer.

Ca. No ho intentis
que ton intent en va fóra.

(Va per marxar ell la detura: lluyta.)

To. Jo ho vull.

Ca. Jo no...

To. Sera'.

Ca. May!

(Aqui repara perquè s' troban cuasi
al fons ab 'l fassellet que Enrich
s'ha deixat sobre la cadira del cos-
tat de la porta. Gran transacció.)

To. Que miro! Si, això es d'un home!
A n' aqui durant m' ausència
hi ha entrat algun...

Ca. Dels que dormen
alli dins poté.

To. No, màscara!

El lladre de la mèua honra!

(Aqui ja la transacció es completa. La

declamació deu ser comico-dramatica

per part de Tomàs. Yronica per

los demés.)

En. Adios Madrid!

To. Honra meua!

Ca. Solté de pega, ets a l'olla!

To. Honra meua!

En. (Com jemega!

Sembla en Tanet a las forcas.)

Ca. Et carat y tens criaturas!

To. Honra! bona nit viola!

(Pausa.)

Si En. (Sembla un cuadro d'en Pitarra!

Li. (Molt doló, pausa, y joch d'honra.)

To. Barretina malehida,
 faixa infernal, negras provas
 de mon fatal deshonor...
 Sanch, vostre color denota...

no
 no
 Tot lo goig que en contemplarla
 tenia ja pocas horas
 vos tinch ara d'odi, y pena
 de coneixeus, malas cosas...
 no
 no

Ca. Més que 't ja la barretina'...

To. No acabis, no, que 'm trastoca.
 A dins d'ella hi veig ja bruta
 la mei pura de las honras.

Ca. Aixó ray, treula y neteja...

To. No m'entén; ei que la dona
 'm falta, y aquets trastots

son las convincentes provas.

Ca. Com que tu faltas a n'ella,
no es estrany.

En. (Estem conformes.)

To. Ella, que semblaba santa!

Ca. Tu tan vell, tan gata moixa.

To. Ella que sempre va a missa.

Ca. Tu que fins cantas absoltas.

To. Ella que 'm feya tan mimo!

Ca. Tu que li dius tantas bolas.

To. Faltar-me a mi!

(Rapidissim.)

Ca. Falta a n'ella.

To. Donas! donas!

Ca. Homes! homes!

To. Ay! que temi ma venjanja.

Ca. Ay! t'ém tu' la s'eva cólera!

To. Ella provar no 'm treura.

Ca. Mes que tu d'ella, y més fortas.

To. Apártat de mi, fantasma

que a' una perjura abonas.

Ca. Apártat tu que sens ánima
a' una virtut destronas

To. Calla máscara m'irritas.

Ca. Calla neci, que 'm provoca.

En. (Viva 'l jaleo!)

To. So neci?

Ca. Si, per no dirte altre cosa.

To. Neuraís pues si ho soch.

En. (Ah, tontos.)

Ca. Si 't vuy acabaí las forras.

En. (Si entressin din, quina ganga!)

To. Ab sa sanch vuy rentá l'honra.

Ca. Si ella aixó ho farà prou bé,
tonto, si es jeyna de donas.

To. Prou, prou! lo pit se m'abrassa.

Ca. L' remordiment, tanoca.

(Entran dins, ella vedera d'ell. Enrich

salta del armari recull 'l farcell, baixas

al proani y diu al publich.)

En. Olé! Ja l' habem armada,
no sera mala la broma...

Si Quin desespero! com crida...

tot ho regira y no troba
la seva dona, esta clá.

Ara pirandó que fóra

facil que mirés l' armari

y si 'm vegés. — no vuy bromas.

Trucare' a' la Rosalia,
 que en Naldiri encara es fora...
 y si deixa abaix obert...
 cuan ell dormi, cap a fora.

(Se'n va.)

Escena 10.

Tomás - luego Naldiri.

To. Ay! m' ha fugit... m' ha deixat

(Descoberta)

perjura, infame, malvada!

Y encara aquella tapada

l' abona... Cuanta maldat!

Noldria tenirla aqui

per gosar, dantli martiri...

Ynfame!

(Critt.)

Dal. Y això'?

(Dortint.)

To. Baldiri,
no hi ha salvació per mi.

Dal. Tu'ets condemnat!

To. Negra estrella!

Dal. Né, pers...

To. Re m'aconsoia.

Ella, que m'ha dat la bola.

Dal. Que m'has dit, la bola d'ella.

Tomàs, que t'has tornat goi?

To. La dona que m'ha sorpres-

Dal. Ja t'entenoh, no parlis mes,
volis di qu'ha tocat 'l dos

To. Tan bona ! tan virtuosa !
Qui habia de...

Bal. Y que 'n feya
de temps que jo ja la vey
veni, y encara més grossa...

Home, si mirantli... 'ls peus
ja's notaba ella qui era.

Y tu sempre al seu darrera !
Jo al veureu ja 'm feya creus.

Si á ne mi m' hagués passat
jo t' asseguro, Tomás,

que haguera sigut un cas
que se'n haguera parlat.

To. Donas ! Té rahó San Esteve:
totas, totas son dolentas.
son serpents de sanch sedentas...

Bal. Bé, totes... menos la meua.
No, no! no cal que 'm repliquis:
creuré que 'l mon no es rodó,
creuré que jo... no só jo;
creuré tot lo que m 'expliquis,
pero may del mon creuria
que d'entre totes las donas
en trobessim de més bonas
que la meua Rosalía.

Ab aixó, noy, t'has errat
ab la dolça prenda meua,
y si t'ho ha dit San Esteua,
San Esteua t'ha enganyat,
Pero com sabs que ha fugit
y que vilment t'ha enganyat?

To. Mira, te; aixó m'ho ha mostrat.

(Anant per la barretina, ect. : no
ho troba.)

aixó... Y ara!

Bal. Qu'ha succehit?

To. Que las provas que tenia
d'aquí han desaparecut.

Bal. Que juguem a' la puput?
Ho ha amagat?

To. La porta habia
deixat tancada... es oberta.

Bal. La de baix era tancada
y tancada l'he deixada.

To. Alerta, Baldiri, alerta!

que 'm sembla y m'erro de poch
que descuberta la trama
ab aquesta burla infame

tu te'n dús el milló floch.

Bal. Uei cantant pobre Tomás!

'm sembla qu'estás perdut,

y que anit se t'han venut

com si fossis un porch gras.

To. Ja per mi res me l'abona.

Bal. Dona infame!

To. Dona cruel.

Bal. Dona... dona...

To. Dona infiel.

Escena II.

Dit - Carolina.

(Apareix sens màscara y com la

1ª escena.)

Ca. Ja ja ja ja! Pobre dona!

To. Que miro!

Bal. Que veig!

Ca. No us dol

entela' un brillant cristall?

To. Es ella! la que 'n mi al ball...

Bal. Si qu'hem fet un bon bunyol!

Escena 12.

Tomàs - Carolina.

Ca. Tomàs, estich ressentida;
has duptat del meu honor
y has tingut sobrat valor
pera ferme una partida
que de tú no l'esperaba.

To. Dispensamho, Carolina!

Ca. Veus com de la barretina
jo malament no pensaba?

Es un ball com 'ls demés
mirat superficialment...

mes si 'l miras fonament
tot 'l veuràs al revés.

Trobaràs misteris tal
dintre de son cor, Tomás
que potse jamay tindràs
ganas de ballarhi un wals.

Y no cregas que deliri
si 't pondero tal misteri

del qu'ha passat, fes criteri,

mirat després en Naldiri

qu'és un de tants... serafins

~~m' com cria aquesta joguina; No
 clà m' ho diu la barretina No
 que habem trobat aqui dins.~~

Y com tot al fi se sab
 si de caí no s' endevina
 veurá com la barretina
 al fi trobara' l' seu cap.

To. Ah! ja comenzo a' entreveure.

Ella!...

Ca. S' ha quedat aqui.

To. Tota sola!

Ca. Sola.

To. Ah! Y...

Ca. Lo demés... Sol ho pots treure
 que la cosa es ben senzilla.

To. Y m' convenio gaire gaire

que lo se' barretinaire
un casat, sempre perilla.

Si
Si
Cuants com el pobre Naldiri
mentres suan de debo
al sant de sa devoció
ténen qui 'ls hi porta civi
y al anarhi ells, negra estrella!
troban que aquell civi ha pres
y, oh infortuni!... 'ls ha ences
y 'ls ha cremat la capella.

Ca. Y al fi creus la Carolina.
Tarat, casat o' be' vell
si acasí té sense 'l cervell
que no 's posi barretina.

(Aqui s'ou un ruido a la porta al
pón que s'obra ab un cop y ruido

a dintre. Crit de lladres de

(Naldiri.)

Escena 10.

Dit. Enrich.

(Pegan un cop de peu a' la porta

del pou que queda oberta deixant

veure a Enrich penjat y agafat de

(las cordas.)

En. Tomas, Tomas! vina, corre
que ja se m'inflan las mans.

To. Enrich.

Ca. A dalt cridan lladres

y l' Enrich aqui penjat.

Ho veus com la barretina

al fi ha trobat 'l seu cap?

To. Aguántat... ara... així... baixa.

En. Quin susto he tingut, Tomás.

Vés, vés que 'n Daldiri crida
y ara ho està regirant

tot, y veyas que no entri
sino jo estich ben posat.

To. Pero explicam a' lo menos...

En. Vais a' sabé la veritat. Ji

~~Si De molt temps enamorat
de la hermosa Rosalia~~

~~Si vaig fé 'l pensament un dia
que tan bon promte pensat~~

~~en planta 'l vareig posá,~~

~~y no méis per broma y riure
carta d'amor vaig escriure.~~

Si Ahí li vaig envia:
 cita per 'vuy a' la nit
 li demanaba en la carta
 y no se' com explicarte
 que la cita... m' ha cedit.
 He vist que tots se'n anaban,
 he vist que 'l balcó' era obert...
 llum... aqui... fosch y desert...
 abaix... y mentres ballabau
 y 'l sereno dormitaba,
 jo, semblan un trovador,
 pel balcó' cegat d' amor
 en aquesta sala entraba.
 Al cap d' un ratet, truch, truch...
 demanan la téva dona...
 Apaguem 'l llum...

To.

Ja es bona...

En.

Y 't sento de promte 'l ruch
de 'n Naldiri que venia
a' fé l' amor a' n' aquesta:
afigúrat si la festa
entre jo y la Rosalía
haura' set bona...

Ca.

(Ab ira.)

Y tan bona!

To.

Dervergonyit!

Ca.

Vil, pervers!

En.

Per sí li ha fet fé 'l dispers
a' bolets la seua dona.

Sols altre cop, al moment

ja a' tu y aquesta sentim.
Trajerias! per hont sortim?

El sereno que imprudent
 tota la nit ha dormit
 en aquell moment cantava
 y per 'qui devant passava,
 no puch surti! quin neguit!
 Un pensament temerari
 li ve' y 'l posa en projecte
 y 'm fica com un objecte
 tancat a dintre l'armari.
 Lo demés d'aquí ja ho sab.
 Jurto, truco a n'al pis d'ella,
 al poch rato, negra estrella!
 truca ell, quins malis de caps!
 m'amago al rebost, tanca ell,
 trepitjo un gat, s'enuarina,
 salta, m'pren la barretina

y'm pren tan tos 'l cervell.

Si Cauen plats, 's trencau gots,
marramaus, sorroll, burgit

jo fugint esporuguit,

Si ell cridant, donch quatre bot,

trobo 'l pou obert, m'hi arrio...

trobo un clau, quedo penjat,

veus, 'm treus, quedo salvat,

y pago així 'l meu desvio.

~~Si~~ Trucan! es ell.

(D'amaga.)

To.

No pensaba

Si que fos gat de tal manera.

Escena 13.

Dits. Naldiri. Rosalia.

Bal. Tomàs, Tomàs!

To. Que t'altera?

(Obra.)

Bal. Lladres, lladres!

To. Prou, un raba

fregit.

Bal. Si 'ls tinch a' casa.

Tomàs vina, Tomàs, cuita.

Tot m'ho roban, fins la fruyta.

To. Perque tu ets un cap d'ase.

Bal. Lladres, y no 'ls he trobat,

lladres... pero m'han fugit;

no se' per hont m'han sortit

ni se' per hont m'han entrat.

Tots 'ls plats fets a' bossins

tot destrossat... y 'l pitjò
es que, no 'n tinch dubte, no,
'ls lladres deuenen sé dins

Tomàs, que 'm pendran l' esposa.

To. Baldiri, calmat per Deu.

Bal. Tomàs, que 'm roban lo meu.

To. Baldiri, no hi ha tal cosa.

Bal. Tomàs, que 'm daran calent.

To. Baldiri, no t' amohinis.

Bal. Tomàs, son lladres! son gent...

To. Baldiri no desatinis,

que no son lladres Baldiri.

Bal. Si tinch una prova.

To. Quina?

Bal. Aquesta.

(Ensenya una barretina.)

To. }
 Ca. }
 Ro. }

La Barretina!

En.

(De dins.)

Malhaja per mon martiri!

Bal. A n' al rebost l' he trobat

y deu se d' un dels cap-padres.

Uei dihent tu que no eran lladres.

To. Si ho sostinch, Era del gat.

Bal. Del gat? Aquesta no va.

To. Com no, si es cosa probada

que si vols je' una gatada
 barretina has de cala'.

To al gat per divertiment

li he posat la barretina,

y com ell prest s' amohina

d'aquí m'ha fugit corren,
ha fugit pel pou, y ha entrat
al rebort de casa teva

y téns que una broma meua
un gran trastorn t'ha causat.

Bal. Ah! vetaquí!

Ro. (Noble cor!)

Ca. (Ben urdit.)

En. (De dins.)

(L'abraçaria.)

Bal. Vaja dos, re, Rosalia.

es un gat, no tingas por.

To. Pots despendre de lo dit

que 'l gat sen molt de la greica

si may t'hagueis la carn fresca...

Bal. No tingas por: bona nit.

Carolina tanca la porta.)

Escena ultima.

Tomás. Enrich. Carolina.

Ca. Tonto y beneyt del cabái!

En. Tomás, gracias.

To. Toca 'l doi

que estante a n' aquí no fós
cas que 's descubris el cas

y prometem que jamay
intentarai per sa honra.

No soch com ell, sa deshonra

'm causaria a' mi esglay.

En. I' ho prometo. Adios.

To.

Adieu.

En. Tu dispensam si per mi
hagis tingut de sufri
qu'es lo qu'a mi'm sab mes greu.

Ca. De bon cor: pero t'encauso
si acá no logras Enrich
que 'l publich, lo nostre amich
per final dongui un aplauso.

(Al publich.)

No hi quedan per xo obligats
perque res val la joguina:
sols, vistor los resultats,
suplico als senyors casats
que may calin Darretina.

fiel.
fiel. 2/11.